

обґрунтування зовнішньої політики держави. Історичну політику Росії стосовно України слід розглядати в контексті реалізації російських геополітичних проєктів, спрямованих на інкорпорацію «Близького зарубіжжя». Велике значення надається маніпуляціям з історією та історичною пам'яттю, які формують спільну ідентичність, легітимізують існування нації та держави, і багато в чому визначають політичну поведінку [1, с. 329].

Головною метою історичної політики Росії є десуб'єктивізація України, тобто поширення твердження, що український народ завжди був не суб'єктом, а об'єктом історичного процесу [1, с. 329].

Потужна пропагандистська атака на українську історію може мати негативні наслідки для гуманітарної безпеки України, спрямована «на реалізацію деструктивно-нігілістичного сценарію у сфері національної ідентичності, «десуверенізацію» політичної свідомості, розкол і знищення України як держави» [1, с. 329–330].

В. Терлецький у статті «Інтелектуальний підтекст геополітичної експансії Російської Федерації» показує, що обґрунтовуючий і супроводжуючий її геополітичний експансіонізм РФ ідейний комплекс, хоч і не може бути зредукований до вчень західних теоретиків (бо він містить відомі положення власне російської духовної культури), проте містить елементи саме західної суспільно-політичної думки. Їх вивчення може багато чого висвітлити і допомогти зрозуміти в сучасній поведінці Росії. «Західноєвропейські джерела сучасної російської ідеології постають дуже показовим прикладом того, наскільки певні елементи цієї ідеології закорінені в європейському інтелектуальному контексті». У цьому, на думку В. Терлецького, ховається згаданий підтекст [1, с. 341].

У прес-релізі Оргмітет конференції зазначає, що триваюча сотні років окупація України має за окремі епізоди руйнування Запорозької Січі, знищення російськими більшовиками Центральної Ради. Наслідки цієї окупації лежать тягарем на наших плечах і сьогодні. Незважаючи на великі втрати українців від КГБ, Гулагу, Голодомору, «Червоного терору» та відсталості Російської імперії, зодом СРСР, залишається чимало громадян України, які ностальгують за советським минулим, залежать від міфу про дружній російський народ. Що швидше і глибше ми усвідомимо уроки нашої історії, то швидше і легше зможемо рухатись вперед.

Українські науковці, освітяни й громадські діячі, що взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Російська окупація і деокупація України: історія, сучасні загрози та виклики сьогодення» зробили ще один крок на шляху подолання російської агресії. Матеріали конференції будуть корисні насамперед викладачам історії України, історії Європи, політології, українознавства, науковцям-українознавцям, студентам, державним службовцям, а також тим, українцям, які переймаються долею своєї Батьківщини.

Список використаних джерел

1. Російська окупація і деокупація України: історія, сучасні загрози та виклики сьогодення: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 2016) / Упор. П. Гай-Нижник. – К.: «МП Леся», 2016. – 348 с.

References

1. Rosijs'ka okupacija i deokupacija Ukrai'ny: istorija, suchasni zagrozy ta vyklyky s'ogodennja: Materialy Vseukrai'ns'koi' naukovo-praktychnoi' konferencii' (Kyj'v, 2016) / Upor. P. Gaj-Nyzhnyk. – K.: «MP Lesja», 2016. – 348 s.

Chyrkov O. A., research officer of the Ukrainian Ethnology Department of Research Institute of Ukrainian Studies (Ukraine, Kyiv), Hai-Nyzhnyk@ukr.net

Step towards overcoming Russian aggression (Russian occupation and liberation of Ukraine: history, current threats and challenges of the present: Materials of All-Ukrainian scientific-practical conference (Kyiv, 2016) / Ed P. Guy-Nizhnik. – K.: «MP Lesya», 2016. – 348 p.)

* * *

Довгополова О. А.,
доктор філософських наук, професор кафедри
філософії природничих факультетів Одеського
національного університету ім. І. І. Мечникова
(Україна, Одеса), oksanapnpu@gmail.com

РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ:

**Петина О. Б. Экономический человек:
опыт социально-философской экспликации. –
Монография / О. Б. Петина. – Одесса:
Печатный дом, 2016. – 336 с.**

Людина в економічних відносинах, модифікаціях економічної поведінки є актуальним предметом дослідження в соціально-філософській, соціологічній, філософсько-економічній сферах знання. Представлені в монографії Петінової О. Б. теоретико-методологічні висновки і узагальнення можуть сприяти розширенню і поглибленню пізнавальних можливостей дослідження економічної людини в сучасному соціокультурному дискурсі. Особливо важливим і значущим за шкалою соціально-філософської актуальності є даний аспект вивчення людини для України, яка переживає складний етап економічного становлення незалежної держави.

Наукова достовірність як необхідна мета дослідження об'єкта вимагає суворого відбору методологічного інструментарію. В якості позитивного аспекту роботи потрібно відмітити активне залучення до аналізу поставлених проблем системної методології. В монографії, перш за все, це системне моделювання, яке дало можливість отримати найбільш повні уявлення про такий складний предмет дослідження, як економічна людина. Алгоритм системного підходу дозволяє отримати об'єктивне знання про те, що вже існує, про динаміку змін, тобто поєднувати активний пошук з узагальненням накопиченого матеріалу.

Економічна людина представлена в дослідженні відповідно до головних аспектів системної моделі (концептного, структурного, субстратного дескрипторів). Економічна вигода як мотивація діяльності обґрунтована в якості системоутворюючої властивості.

Монографія складається з трьох розділів. Перший присвячений теоретико-методологічним засадам дослідження, другий – реконструкції моделі економічної людини в історичній перспективі. У третьому розділі модель економічної людини представлена в сучасних науково-дослідних програмах.

Слід визнати, що модель людини цікава і з точки зору аналізу конкретних економічних явищ, і в плані дослідження різноманіття культурних типів людини в системі соціально-економічних відносин. Параметри, які включаються в модель, характеризують індивіда з боку мотивації економічної діяльності, її цілей і засобів, вибору варіантів їх співвідношення, об'єктивних можливостей, – в залежності від теоретичного концепту, покладеного в основу моделі. В економічній науці модель використовують як своєрідну теоретичну передумову для вивчення економічної поведінки людини не в якійсь абстрактній економічній системі, а в концептуально обґрунтованих умовах ринку (попиту, пропозиції, конкуренції, прибутку, тощо).

Автором виявлено (і з цим можна погодитися), що складність моделювання проявів людини в економічній діяльності полягає в тому, що сконструйована модель вбудовується у змодельований під неї світ і навпаки. Вона є підсистемою якогось концептуально улаштованого штучного світу. Це, на думку автора, не є гарантією життєздатності моделі, тобто її застосування в реальних обставинах, навіть при наявності гідного наукового апарату, аргументованих висновків. Чим суворіше оцінка реалістичності передумов моделі, екзистенціальних тверджень, прийнятих при моделюванні, тим стійкішою є практична цінність пропонованої моделі, ширший спектр її можливостей.

Вважаю, що монографія викличе значний інтерес у широкого кола спеціалістів в галузі соціально-гуманітарного знання

Dovhopolova O. A., Ph.D., professor of philosophy of natural faculties of Odessa National University. Mechnikov (Odessa, Ukraine), oksanapnpu@gmail.com

Review of the monograph: Petynova O. B. Economic man: Experience of social and philosophical explication. – Monograph / O. B. Petynova. ~ Odessa: Pechatnyy House, 2016. – 336 p.

* * *

Мальчин Ю. М.,
доктор історичних наук, професор кафедри історії навчально-наукового гуманітарного інституту, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського (Україна, Київ), polina_nz@mail.ru

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ:

Чирко Б. В. Німецька національна меншина в Україні: етнополітичні та соціально-економічні процеси в умовах радянської політичної системи (перша половина ХХ століття). – К.: АМУ, 2016. – 368 с.

Поліетнічність, соціокультурна життєдіяльність різних етнічних спільнот – характерна риса та важливий компонент етносоціального процесу, який відбувався на теренах сучасної України протягом багатьох століть. Особливе місце в етнічній історії України займає масова колонізація Новоросії, а також інших регіонів Російської імперії вихідцями з Німеччини, Пруссії, Швейцарії, Австрії, Нідерландів, які почали переселятися з Європи у другій половині ХVІІІ століття. Поступово,

на основі переселенських груп іноземних колоністів з Європи, починає формуватися німецькомовна етнічна спільнота, – німецька етнічна група в Російській імперії. Протягом певного періоду, завдяки величезним зусиллям та наполегливій, кропіткій праці мешканці німецьких та менонітських сільськогосподарських колоній змогли створити своєрідну та ефективно діючу господарську систему зі специфічним соціально-побутовим устроєм. В середовищі німецькомовних переселенців сформувалися також певні світоглядні й морально-етичні принципи, які базувалися на релігійних концепціях, притаманних конфесіям німецьких та менонітських громад.

Етнокультурні, духовно-релігійні, соціально-економічні та інші процеси, які відбувалися в середовищі німецької етнічної групи уважно вивчаються вітчизняними та зарубіжними дослідниками – істориками, етнологами, лінгвістами, демографами, а також й представниками інших наукових напрямів. З цих проблем опубліковані десятки індивідуальних та колективних монографій, а також сотні журнальних статей, виданих в фахових виданнях та збірниках наукових праць, що свідчить про значні успіхи наукової громадськості в дослідженні історії німецької етнічної групи на різних етапах її перебування в Україні, в тому числі і в роки утвердження радянської політичної системи. В той же час уважний аналіз опублікованих праць, а також захищених дисертацій дозволяє стверджувати, що в вітчизняній історіографії поки не існує монографічного дослідження, в якому встановлення сутності етнополітичних та соціально-економічних процесів в середовищі німецької національної меншини розглядалися б саме в контексті державної політики радянської влади на різних етапах її існування. Заповнити цю прогалину в українській історіографії – нагальна проблема сучасної історичної науки. Певні кроки в цьому напрямі і робить Чирко Б. В., автор монографії «Німецька національна меншина в Україні: етнополітичні та соціально-економічні процеси в умовах радянської політичної системи перша половина ХХ століття». Сфера наукових інтересів Чирко Б. В. – історія, державна політика в етнічній сфері, історія та культура національних меншин та німецької етнічної групи в Україні. Чирко Б. В. є автором понад 20 наукових праць, опублікованих в фахових журналах України та науково-метричних виданнях, а також 7 монографій з різної етнічної проблематики. При цьому, зазначимо, що автор розглядуваної монографії знаний дослідник проблем німецької етнічної групи, добре відомий як в Україні, так і далеко за її межами.

Об'єктом наукового дослідження автора є етнополітичні та етносоціальні процеси в Україні в контексті політики радянської влади першої половини ХХ століття. Предметом наукового дослідження є етнополітичні та соціально-економічні процеси в середовищі німецької етнічної групи в контексті запровадження державної політики в Україні у 1920-х – 1950-х роках. Хронологічні рамки дослідження охоплюють майже півстоліття – з встановлення в Україні радянської влади, міжвоєнний період, роки нацистської окупації, післявоєнні часи до середини 1950-х років. Територіальні межі дослідження локалізовані адміністративно-територіальними кордонами України в досліджуваній період.